

Assen, 04 april 2025

**Stichting Reclame Code,
Postbus 75684,
1070 AR Amsterdam.**

Betreft: Misleidende reclame

Geachte Commissie, Pesticide Action Network Netherlands (PAN-NL) wil graag een klacht bij u per post indienen over het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) uit Ede. Deze organisatie claimt keer op keer in publieke uitingen^{1,2,3,4,5,6} dat het product dat ze leveren (toelatingen) veilig is. Hetgeen op basis van de feiten en de huidige wetenschappelijke inzichten onjuist is en dus misleidend. Wij eisen van het Ctgb dat ze stopt toelatingen veilig te noemen.

Het Ctgb is vergelijkbaar met een bedrijf dat producten op de markt verkoopt. Ze bieden zich aan bij bedrijven die een bestrijdingsmiddel/pesticide toegelaten willen krijgen. Een bedrijf dat er vervolgens voor kiest het Ctgb in te huren moet betalen voor het werk dat het Ctgb doet. In ruil daarvoor besluit het Ctgb doorgaans dat het bestrijdingsmiddel 'veilig' is en op de markt verkocht kan worden. Het Ctgb zit in een markt met andere aanbieders, onder meer de toelatingsinstanties in België of die in Duitsland, en heeft dus te maken met concurrentie. Een aanvrager kan er bijvoorbeeld voor kiezen in België een toelating aan te vragen. Zodra die is toegekend kan de aanvrager via een simpele procedure in Nederland (via het Ctgb) om 'wederzijdse erkenning' vragen⁷, zodat de toelating ook in Nederland geldt. De bedrijven die een toelating willen hebben voor hun pesticide kunnen kiezen op basis van de kosten die verschillen tussen de instanties. En ook kiezen op basis van de geleverde prestatie die ook verschillend kan zijn, bijv. de soepelheid van de toepassing van regels en de snelheid van beoordelen. Kortom, het Ctgb verkoopt een product op een concurrerende markt met de claim 'veilig'.

PAN-NL stelt in deze klacht dat de Ctgb-claim 'veilig' misleidend is. Het Ctgb kan onmogelijk besluiten tot een dergelijke beoordeling zoals wij zullen aantonen.

Hieronder geven we onze argumenten hiervoor weer:

1. Niet alle schadelijke effecten bekeken.

¹ <https://www.ctgb.nl/>

² <https://www.ctgb.nl/onderwerpen/themas/veilig-voor-mens-dier-en-milieu>

³ <https://www.ctgb.nl/onderwerpen/veiligheid-omwonenden>

⁴ <https://www.ctgb.nl/actueel/nieuws/2020/02/07/inhoudelijke-reactie-op-de-normen-voor-bestrijdingsmiddelen-op-voedsel-zijn-veel-te-soepel%E2%80%99>

⁵ <https://www.gelderlander.nl/hetschoneoosten/toegelaten-pesticiden-zijn-veilig-zegt-het-ctgb-maar-100-veilig-bestaat-niet~abbec787/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

⁶ <https://www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/bestrijdingsmiddelenautoriteit-ctgb-verzweeg-risicos-voor-omwonenden>

⁷ Art. 40 van Verordening 1107/2009.

Bij de toelating onderzoekt het Ctgb niet alle mogelijke schadelijke effecten van een pesticide⁸, maar slechts een beperkt aantal schadelijke effecten zoals kankerverwekkendheid en voortplantingsproblemen. bijvoorbeeld niet specifiek immunotoxiciteit⁹ of (in alle gevallen) neurotoxiciteit¹⁰. Dit heeft ermee te maken dat het beoordelingssysteem zo'n 60-70 jaar geleden ontworpen is in een tijd waarbij kankerverwekkendheid en voortplantingsproblemen bekende chronische ziekten waren die voorkomen moesten worden. De ervaring leert dat het vervolgens heel veel moeite kost om zo'n oud systeem te veranderen, met name ook door verzet van de industrie die bang is voor extra kosten (extra veiligheidstesten) en verzet van de politiek die vaak bezorgd is over een concurrentienadeel voor 'onze' industrie. Bizar genoeg ontbrak daardoor al die jaren de beoordeling en bescherming van de drie cruciale 'communicatiesystemen' in het lichaam, het zenuwstelsel, het hormoonstelsel en het immuun stelsel. Het gehele regelsysteem van het lichaam werd dus niet beschermd door de pesticiden regelgeving. Ook toen er allang een duidelijke wetenschappelijke consensus bestond dat die drie systemen cruciaal zijn voor het overleven en de vitaliteit van organismes^{11, 12, 13, 14} ging men op de oude weg voort. In die lange tijd is het maar één keer gelukt om wetenschappelijke consensus in de regelgeving verankert te krijgen en dat was bij hormoonverstoring¹⁵. De mogelijke schadelijke effecten door hormoonverstoring zijn eindelijk in 2009 als een verplicht onderzoeksveld opgenomen voor de toelating van pesticiden. Maar voor neurotoxiciteit, waar eveneens al decennialang wetenschappelijke consensus over bestaat dat het een groot risico is voor de volksgezondheid^{16, 17}, is dat nog steeds niet gelukt. Ondanks de voortdurend stijgende chronische neurologische ziektes als Parkinson en Alzheimer die regelmatig in verband gebracht worden met het gebruik van pesticiden¹⁸. En ondanks het risico op hersenschade bij het ongeboren kind door blootstelling aan pesticiden die kan leiden tot autisme of cognitieve problemen¹⁹. Het testen van bekende neurotoxische pesticiden, zoals nu gebeurt, is niet genoeg. Ook blootstelling aan een pesticide als paraquat, waar bij de toelating geen

⁸ Het Ctgb laat 'middelen' toe, pesticiden, die bestaan uit een actieve stof en coformulanten (hulpstoffen).

⁹ Er zijn geen testen verplicht bij een aanvraag die specifiek gaan over de mogelijke schade aan het immuunsysteem. Immunotoxiciteit wordt slechts vermeld in de (verplichte) 90-dagen proefdier studie, een algemene studie over orale toxiciteit. Of als er bij toeval een effect wordt gezien in andere studies zoals die over voortplanting moet de aanvrager dat melden (Commission Regulation 283/2013).

¹⁰ COMMISSION REGULATION (EU) No 283/2013, of 1 March 2013, setting out the data requirements for active substances, in accordance with Regulation (EC) No 1107/2009 of the European Parliament and of the Council concerning the placing of plant protection products on the market: Neurotoxiciteit studies zijn alleen verplicht voor stoffen met een bekend neurotoxisch werkingsmechanisme (doorgaans enkele groepen insecticiden).

¹¹ The Wingspread Conference - July 1991, Chemically-Induced Alterations in Sexual Development: The Wildlife/Human Connection, <https://www.americanhealthstudies.org/wastenot/wn220.htm>

¹² Van Loveren et al., Report of the Bilthoven Symposium: Advancement of epidemiological studies in assessing the human health effects of immunotoxic agents in the environment and the workplace, <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/640070001.html>

¹³ Gilbert et al., Scientific Consensus Statement on Environmental Agents Associated with Neurodevelopmental Disorders, LDDI Consensus Statement February 20, 2008; Developed by the Collaborative on Health and the Environment's Learning and Developmental Disabilities Initiative November 7, 2007.

¹⁴ Fritsche et al., Consensus statement on the need for innovation, transition and implementation of developmental neurotoxicity (DNT) testing for regulatory purposes, Toxicology and Applied Pharmacology 354 (2018) 3–6.

¹⁵ Verordening 1107/2009.

¹⁶ P Grandjean, PJ Landrigan, Developmental neurotoxicity of industrial chemicals, Lancet 2006; 368: 2167–7.

¹⁷ Freya Kamel, Paths from Pesticides to Parkinson's, 16 AUGUST 2013 VOL 341 SCIENCE.

¹⁸ <https://www.gezondheidenwetenschap.be/gezondheid-in-de-media/wat-is-het-verband-tussen-parkinson-en-pesticiden>

¹⁹ He et al., The relationship between pesticide exposure during critical neurodevelopment and autism spectrum disorder: A narrative review, Environmental Research, Volume 203, January 2022, 111902.

neurotoxisch werkingsmechanisme bekend was, kan leiden tot de ziekte van Parkinson²⁰. De Nederlandse overheid heeft in een brief van 9 maart 2020 zelfs expliciet gevraagd aan de Europese Commissie om een onderzoekseis op te nemen in de regelgeving voor neurotoxiciteit²¹.

Hetzelfde geldt voor immunotoxiciteit. Daarvoor zijn bij de toelating geen specifieke testen voor vereist. Ondanks de cruciale rol die dit systeem speelt in elk lichaam, zoals het wegvangen van kankercellen. Hetzelfde geldt voor andere onvervangbare levenssystemen die bij blootstelling aan pesticiden kans lopen op schade zoals de epigenetische programmering^{22, 23} of het microbiom dat een belangrijke rol speelt in het lichaam^{24, 25}. Men kan onmogelijk stellen dat een pesticide veilig is als slechts naar een (klein) deel van de mogelijke chronische ziekten is gekeken.

2. De slager keurt z'n eigen vlees.

De verplichte testen voor een toelating van pesticiden worden uitgevoerd door de aanvrager zelf. Dat is een enorm belangenconflict. Gezien de grote potentiële winst (tot in de miljarden Euro's) die een aanvrager zou kunnen maken met een pesticide, zal een negatieve testuitslag slecht vallen bij de aanvrager/pesticidefabrikant. Dat is vragen om moeilijkheden. En grootschalige fraude was inderdaad het geval in de jaren-80. Industrial Bio-Test Laboratories (IBT) was het grootste test laboratorium van de 50-er tot de 70-er jaren van de vorige eeuw en deed 1/3^e van alle toxicologische testen in de USA. IBT produceerde duizenden frauduleuze testen van veelgebruikte chemicaliën, inclusief 34 pesticiden, waaronder glyfosaat²⁶. Eenzelfde frauduleus laboratorium was Craven Laboratories, dat testen vervalste²⁷. Maar liefst 262 bedrijven maakten gebruik van de diensten van Craven. Om aan deze fraude een eind te maken hebben de overheden een certificatiesysteem verplicht gesteld (GLP, Good Laboratory Practice). Dit is een administratief systeem waar echter nog net zo goed fraude bij kan plaatsvinden. Er is (papier) controle maar dat is slechts achteraf, terwijl 'audits', controle ter plaatse, zelden worden uitgevoerd. Het zou zo maar kunnen dat een laboratorium in het administratiesysteem opschrijft dat er 2 ratten zijn doodgegaan, terwijl er in werkelijkheid een veelvoud doodgingen. Wie zou daarachter komen? Een voorbeeld van voortgaande fraude in 2020 is het testlaboratorium LPT (Laboratory of Pharmacology and Toxicology) uit Hamburg dat GLP-testuitkomsten manipuleerde²⁸. LPT heeft ook 24 regulerende studies uitgevoerd over het pesticide glyfosaat. De slager die z'n eigen vlees keurt is een enorme zwakte in het toelatingssysteem van pesticiden en ondergraaft de claim 'veilig' van het Ctgb.

²⁰ Rappold et al., Paraquat neurotoxicity is mediated by the dopamine transporter and organic cation transporter-3, Proc Natl Acad Sci U S A, . 2011 Dec 5;108(51):20766–20771.

²¹ Brief dd. 9-03-2020, Directoraat-generaal Agro, Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit, kenmerk DGA-PAV / 20063866.

²² Zie bijvoorbeeld <https://www.erfelijkheid.nl/content/epigenetica-het-besturingssysteem-van-dna>: Het besturingssysteem van je genen wordt 'epigenetica' genoemd. Dit systeem bepaalt of een gen wel of niet actief is. En die genen bepalen weer hoe je lichaam werkt en hoe het zich ontwikkelt. Als het besturingssysteem van je genen niet goed functioneert, kunnen genen hun taak soms niet uitvoeren. Daardoor kun je ziek worden.

²³ Collotta et al., Epigenetics and pesticides, Toxicology, 2013 May 10;307:35-41.

²⁴ <https://rinekedijkkinga.nl/blog/bestrijdingsmiddelen-en-jouw-darmgezondheid/>

²⁵ Brandao Gois et al., Impact of occupational pesticide exposure on the human gut microbiome, Front. Microbiol. 2023, 14:1223120.

²⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/Industrial_Bio-Test_Laboratories

²⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Craven_Laboratories

²⁸ <https://justicepesticides.org/en/2020/03/04/fraud-scandal-in-a-eu-accredited-german-laboratory-involved-in-risk-assessment-of-pesticides/>

3. Praktijksituatie van meervoudige blootstelling genegeerd.

Bij de toelating onderzoekt het Ctgb slechts één enkele stof, de actieve stof uit het bestrijdingsmiddel, en kijkt naar de gezondheidsschade op basis van testen in proefdieren²⁹. Voor een middel kijkt het Ctgb sinds kort ook naar de andere toevoegingen (coformulanten), maar zonder specifieke chronische testen uit te voeren naar het mengsel van actieve stof(fen) en coformulant(en). Er wordt slechts naar de acute toxiciteit gekeken, maar niet naar de chronische toxiciteit. En chronische toxiciteit is doorgaans onherstelbaar, is pijnlijk voor de persoon die er last van krijgt, tast de kwaliteit van leven aan, en vormt een grote (medische) kostenpost die door de belastingbetaler mag worden opgehoest. Er wordt dus niet vastgesteld of het middel veilig is en op die manier maakt het Ctgb de burgers van ons land en het milieu proefkonijn voor mogelijke schadelijke effecten.

De beoordeling van een enkele stof in isolatie, de actieve stof, is buitengewoon onwetenschappelijk. De testen met die enkele stof suggereren eigenlijk dat mensen en dieren hun hele leven in een verder schone wereld leven en maar aan één enkel pesticide worden blootgesteld. Helaas bestaat deze fantasiewereld niet. Elk mens wordt dagelijks blootgesteld aan tientallen pesticiden tegelijk. Dit is het geval voor degene die niet-biologische producten koopt³⁰, omdat de helft van alle groente en fruit resten van pesticiden bevat. Een bakje aardbeien kan zo maar 3 of 4 verschillende pesticiden bevatten³¹. Als je vervolgens druiven eet of een appel, loopt het aantal verschillende pesticiden waar je aan wordt blootgesteld al snel op die dag. Maar dat is nog maar alleen eten. Pesticiden zitten ook in de lucht. Een recente studie³² toonde 67 verschillende pesticiden aan in de Nederlandse lucht (stoffase). Lucht die we inademen. Dus op die dag loopt het aantal pesticiden waar we aan blootgesteld zijn verder op. Pesticiden zitten ook in het (oppervlaktewater)water³³, in de grond³⁴, in vegetatie³⁵, vaak ook nog een erfenis met verboden pesticiden zoals DDT. Kortom, heel Nederland zit onder een deken van een pesticiden mengsel. En iedere bewoner, mens of dier of plant wordt blootgesteld aan een cocktail van pesticiden. Bewoners naast bespoten velden krijgen helemaal de volle laag, van spuitdrift, van verdampende pesticiden, van verwaaiende en besmette grond/stof, plus de al genoemde blootstelling via eten, water en lucht. Maar het Ctgb blijft ijzeren-heinig doen alsof iedereen maar aan een enkele actieve stof wordt blootgesteld. Dat is onrealistisch en buitengewoon onwetenschappelijk, maar ook nog eens in strijd met de regels.

²⁹ De actieve stof wordt in eerste instantie beoordeeld door een 'Rapporteur' lidstaat (dat kan et Ctgb zijn), vervolgens krijgen alle lidstaten (dus ook het Ctgb) de kans hierop te reageren, en vervolgens publiceert de Voedselautoriteit EFSA haar opinie. Deze opinie is dan de basis voor een besluit over toelating ('approval') op Europees niveau. Dit leidt toch niet tot daadwerkelijke toelating in Nederland. Daarvoor moet het Ctgb nog een besluit nemen over een aanvraag voor een pesticide (actieve stof + coformulanten). Het EU Hof heeft in 2024 uitgesproken dat het Ctgb bij de toelating ook opnieuw naar de gezondheidseffecten van de actieve stof moet kijken en alle recente wetenschappelijke inzichten en studies daarbij betrekken. Reden hiervoor is dat de Europese beoordeling heel oud kan zijn, soms wel meer dan 20 jaar en in de tussentijd belangrijke nieuwe inzichten over de schadelijkheid van de stof zijn ontstaan.

³⁰ <https://www.efsa.europa.eu/en/news/pesticide-residues-food-latest-figures-released>

³¹ <https://www.ekoland.nl/artikel/1064860-onderzoek-bijna-alle-gangbare-aardbeien-besmet-met-schadelijke-stoffen-biologische-zijn-schoon/>

³² Debler et al., Occurrence and distribution of pesticides and transformation products in ambient air in two European agricultural areas, Science of the Total Environment 940 (2024) 173705

³³ <https://www.bestrijdingsmiddelenatlas.nl/atlas/1/1>

³⁴ Silva et al., Pesticide residues with hazard classifications relevant to non-target species including humans are omnipresent in the environment and farmer residences, Environment International, Volume 181, November 2023, 108280.

³⁵ Mauser et al., Current-use pesticides in vegetation, topsoil and water reveal contaminated landscapes of the Upper Rhine Valley, Germany, Nature, Communications Earth & Environment, 2025, 6:166.

De blootstelling aan pesticiden die éénzelfde werking hebben (bijvoorbeeld neurotoxiciteit) zou je bij elkaar moeten optellen want het ontvangende zenuwstelsel voelt de effecten van de gehele cocktail, niet slechts het ene stofje waar het Ctgb naar kijkt. Dat geldt bijvoorbeeld voor de (neurotoxische) groep pyrethroid-pesticiden³⁶. Door een gelijksoortige werking versterken ze elkaar en moeten bij blootstelling hun doses bij elkaar opgeteld worden (cumulatieve werking). Het Ctgb doet dat bijvoorbeeld bij de beoordeling van de veiligheid van omwonenden van bespoten velden niet. En ook niet bij de beoordeling van niet-doelwit organismen (dit zijn alle planten en dieren in onze ecosystemen). Het Ctgb besluit volstrekt in strijd met Art.4 van de Verordening, niet op basis van de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Ook als de pesticiden niet dezelfde werking hebben, kan er toch een versterkend effect optreden. Als illustratie zou pesticide-1 kankercellen kunnen veroorzaken, die dan vaak nog door het immuunsysteem kunnen worden weggevangen. Maar als er tegelijk blootstelling is door pesticide-2 die het immuunsysteem beschadigt, kan kanker het gevolg zijn. Het risico gaat ineens met sprongen omhoog. Dit soort versterkende werking valt dan onder synergistische werking, een versterkende werking die boven het additie-effect uitstijgt. Deze effecten zijn van tevoren moeilijk te voorspellen, maar vormen wel een groot gezondheidsrisico. Ook aan deze risico's doet het Ctgb niets aan. Cumulatieve en synergistische risico's moeten volgens de Verordening voorkomen worden (Art.4.2.a). Weliswaar is daar een regeltje aan toegevoegd dat de Voedselautoriteit EFSA daarvoor methoden moet accepteren. EFSA heeft in de afgelopen 16 jaar (afgezien van enkele methoden in voedsel) echter geen haast gemaakt met methoden accepteren. Dit ontslaat het Ctgb er ons inziens niet van de plicht om mens en milieu te beschermen tegen de cocktails. Art. 1.3 van de Verordening bepaalt dat het doel van de Verordening is een hoog beschermingsniveau te bereiken voor mens en milieu. Blind zijn voor de potentiële effecten van cocktails, zoals het Ctgb is, betekent dat Art. 1.3 geschonden wordt. Art. 4 geeft bovendien aan dat het Ctgb altijd moet beoordelen op basis van de meest recente inzichten (nog eens bevestigd door uitspraken van het EU Hof in 2024^{37,38}) en dus is het onrechtmatig als het Ctgb haar 'ene-stofje' beleid voortzet dat juist zo uitgesproken onwetenschappelijk en onrealistisch is.

Er zijn veel studies gepubliceerd die deze versterkende werking (cumulatieve werking) aantonen. Als voorbeeld hier het onderzoek van Prof. Kortenkamp³⁹ die laat zien dat stoffen die afzonderlijk geen zichtbare (hormoon)schade aanrichten, dat wel doen als ze gecombineerd worden, "something from nothing", zoals hij het noemt. Een ander sprekend voorbeeld, nu uit de dierenwereld, is van de Leidse professor Martina Vijver. In haar onderzoek⁴⁰ bekeek ze de giftigheid van het pesticide thiacloprid voor waterdieren in het laboratorium (de 'ene-stofje' aanpak van het Ctgb). Als ze het onderzoek herhaalde in een experimentele sloot die een boerensloot moet nabootsen (met allerlei andere giftige stoffen

³⁶ <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0278691516302782>

³⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62022CJ0309&qid=1738576901784>

³⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62022CA0308&qid=1738577102420>

³⁹ Rajapakse et al., Combining Xenoestrogens at Levels below Individual No-Observed-Effect Concentrations Dramatically Enhances Steroid Hormone Action, Environmental Health Perspectives • VOLUME 110 | NUMBER 9 | September 2002

⁴⁰ Barmantlo et al., Thiacloprid-Induced Toxicity Influenced by Nutrients: Evidence from In Situ Bioassays in Experimental Ditches, Environmental Toxicology and Chemistry—Volume 37, Number 7—pp. 1907–1915, 2018.

zoals stikstofverbindingen) was de uitkomst dat de giftigheid voor dezelfde waterdieren met een factor 2456 was toegenomen.

Het 'ene-stofje' beleid van het Ctgb is dan ook een enorme onderschatting van de werkelijkheid en zonder een cocktail beoordeling kan een pesticide niet veilig worden genoemd. Naast de onwetenschappelijkheid van het Ctgb-beleid is het ook in strijd met het voorzorgbeginsel. De Verordening 1107/2009 (Art. 1.4) bepaalt dat het voorzorgbeginsel leidend is bij alle beoordelingen, en in geval van twijfel er geen toelating zal volgen. Het Ctgb zet het voorzorgbeginsel op z'n kop, negeert de cocktailwerking, en geeft het voordeel van de twijfel aan de aanvrager en niet de burger.

Om het niet al te ingewikkeld te maken, noemen we nog even kort dat ook andere stoffen dan pesticiden moeten worden betrokken bij een beoordeling. Andere (giftige) stoffen, bijvoorbeeld fijn stof via luchtverontreiniging⁴¹, microplastic in flessenwater⁴², PFAS via het drinkwater⁴³, hormoonverstorende stoffen via cosmetica⁴⁴, en plasticcomponenten in kaas⁴⁵ zorgen net als pesticiden voor blootstelling van de mens en ons ecosysteem. Deze stoffen kunnen bijdragen aan de belasting van bijvoorbeeld het zenuwstelsel en de effecten van deze stoffen moeten dus ook betrokken worden bij de toelating van pesticiden. Samen mogen die blootstellingen niet tot een onveilig niveau leiden of een grenswaarde overschrijden. Is dat wel het geval, dan is er een goede kans op schade. Het Ctgb laat dus niet alleen andere pesticiden buiten beschouwing, maar ook andere giftige stoffen die gezamenlijk een schadelijke werking kunnen hebben. Het Ctgb kijkt alleen naar het één stofje, de actieve stof, en beoordeelt of die niet een grenswaarde overschrijdt. Onveiliger kan het bijna niet. Wij begrijpen best dat het moeilijk is of een echte volledige beoordeling uit te voeren. Zeker ook door gebrek aan data. Maar het Ctgb had best uit voorzorg voor een beleid kunnen kiezen om toe te laten dat dat ene pesticide bijvoorbeeld slechts 1% van een grenswaarde bezet en de rest beschikbaar houdt voor andere pesticiden en de vele andere giftige stoffen. Maar nee, dat ene stofje van het Ctgb mag de volle 100% van de grenswaarde bezetten.

Er zijn publicaties die aangeven dat op dit moment al (gezondheids)grenswaarden overschreden worden. Sprong⁴⁶ heeft bijvoorbeeld gekeken naar de (neuro)ontwikkelingsschade van kinderen en alle (giftige) neurotoxische stoffen (lood, kwik, PCB's, etc.) opgeteld die op dit moment in het bloed van kinderen gemeten worden en stelt vast dat nu al de grenswaarden overschreden worden! In dit geval kan het Ctgb dus geen pesticide toelaten dat bijdraagt aan neuro-ontwikkelingsschade. In dergelijke gevallen van neuro-ontwikkelingsschade (zoals bij het door het Ctgb toegelaten insecticide deltamethrin of bij de neonicotinoid acetamiprid) is er direct gevaar en is het bizar om te zeggen dat gebruik veilig is. En kunnen pesticiden als deltamethrin en acetamiprid helemaal niet toegelaten worden.

⁴¹ <https://www.rivm.nl/lucht/meten-modelleren-berekenen/meten>

⁴² <https://www.mo.be/nieuws/onzichtbaar-maar-ongezond-flessenwater-bevat-veel-meer-plastic-dan-gedacht>

⁴³ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/pfas/vraag-en-antwoord/zitten-er-pfas-in-het-drinkwater>

⁴⁴ <https://energiekewrouwenacademie.nl/verzorgingsproducten-tien-ingrediënten-vermijden/>

⁴⁵ <https://www.beyondplastics-org.translate.google/fact-sheets/plastic-wrapped-cheese? x tr sl=en& x tr tl=nl& x tr hl=nl& x tr pto=rq>

⁴⁶ Sprong et al., A case study of neurodevelopmental risks from combined exposures to lead, methyl-mercury, inorganic arsenic, polychlorinated biphenyls, polybrominated diphenyl ethers and fluoride, International Journal of Hygiene and Environmental Health 251 (2023) 114167.

4. Onafhankelijke literatuur niet stelselmatig beoordeeld en afgewaardeerd.

De toelating moet gebaseerd zijn op een de stand van wetenschap en techniek⁴⁷ en dus moet voor elke beoordeling alle recente wetenschappelijke studies en rapporten worden verzameld. Een EFSA richtsnoer⁴⁸ bepaalt echter dat de data van de industrie meer betrouwbaar zijn dan de research van onafhankelijke wetenschappers. En dat het werk van academici in veel gevallen genegeerd kan worden. De systematiek is ontworpen door 3 medewerkers van BASF⁴⁹. Deze BASF-medewerkers stellen dat GLP-studies de hoogste betrouwbaarheid hebben. Niet toevallig gebruikt de industrie bij de toelating van pesticiden als enige GLP (ze moeten wel vanwege de fraude uit het verleden). Onafhankelijke wetenschappers doen dat niet en met een goede reden. Zij hebben al decennialang hun eigen procedure om de betrouwbaarheid van studies te garanderen, het 'peer-review'. Bij het 'peer-review' systeem wordt elke concept-studie naar erkende (top)wetenschappers in het veld gestuurd die de mogelijkheid hebben de studie af te wijzen voor publicatie of veranderingen te eisen. Onafhankelijke wetenschappers hebben in de eerste plaats geen motief om een studie te manipuleren omdat het geen commercieel doel dient, zoals wel het geval is bij de industrie, en de controle door topwetenschappers in het betreffend veld waarop wordt gepubliceerd garandeert een neutrale uitkomst. De BASF-medewerkers spelen daarmee (opnieuw) de slager die z'n eigen vlees keurt en komen tot de conclusie dat hun studies superieur zijn (zonder in te gaan op de mogelijkheid van manipulatie van de uitkomst). Helaas steunt de Voedselautoriteit EFSA hun aanpak en dat roept vragen op bij de neutraliteit van EFSA. Daarmee wordt het politieke besluit uit 2009 om te beoordelen op basis van alle wetenschappelijke inzichten ondermijnd en wordt het werk van de vele miljoenen onafhankelijke wetenschappers genegeerd. Zelfs in de recente herziening van het beruchte pesticide Glyfosaat wordt, van de ca. 7000 onafhankelijke studies die er zijn, maar 0,4% 'betrokken' bij de beoordeling⁵⁰, en uiteindelijk niet ééntje daarvan als 'key study' beschouwd. Het oordeel rust dus weer voor 100% op de door de industrie gesponsorde studies.

Op landelijk niveau, bij de toelatingen van pesticiden door het Ctgb, speelt de onafhankelijke literatuur tot nu toe geen rol. Het Ctgb keek er gewoon niet naar. Dit is onwettig en het Europees Hof heeft het Ctgb hierover onlangs gevoelig op de vingers getikt^{51, 52}. Het Ctgb baseert zich regelmatig op oude beoordelingen, soms wel van 15-20 jaar geleden⁵³. Daardoor is de veiligheid van mens en milieu niet gewaarborgd omdat in de tussentijd door wetenschappers schadelijke effecten kunnen zijn vastgesteld. PAN-NL heeft zelfs intrekkingsverzoeken ingediend bij het Ctgb voor pesticiden op basis van de stof difenoconazol en op basis van de stof deltamethrin, juist omdat recente studies laten zien dat gebruik niet langer veilig is. Het Ctgb had vervolgens geen enkele haast de intrekkingsverzoeken te beoordelen. Ook niet nu de middelen onveilig blijken. Het negeren

⁴⁷ Verordening 1107/2009, artikel 4.1 – in het licht van de stand van de wetenschappelijke kennis.

⁴⁸ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/2092>

⁴⁹ Klimisch, H.J.; Andreae, M.; Tillmann, U. (1997). "A Systematic Approach for Evaluating the Quality of Experimental Toxicological and Ecotoxicological Data". Regulatory Toxicology and Pharmacology. 25 (1): 1–5

⁵⁰ <https://www.generations-futures.fr/actualites/evaluation-glyphosate-biais/>

⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62022CJ0309&qid=1738576901784>

⁵² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62022CA0308&qid=1738577102420>

⁵³ Het Ctgb heeft veelvuldig het pesticiden op basis van de stoffen difenoconazool en deltamethrine toegelaten, terwijl die al 20 jaar lang niet meer zijn beoordeeld.

van het werk van de wetenschappelijke wereld en al haar nieuwe inzichten door het Ctgb leidt er opnieuw toe dat ze niet kan betogen dat haar toegelaten middelen veilig zijn.

5. Pesticiden-intensieve landbouw de nr. 1 oorzaak van de ineenstorting van de biodiversiteit.

De ineenstorting van ecosystemen en van de biodiversiteit in Nederlandse agrarische gebieden is al decennialang aan de gang zoals kan worden geïllustreerd aan de achteruitgang van vogels, zoogdieren, vlinders en amfibieën⁵⁴. De dramatische teruggang heeft de laatste jaren grote publieke aandacht gekregen nu ook bijenpopulaties en insecten sterven⁵⁵. Voor het milieu is er geen enkele twijfel meer dat pesticiden en de ermee gepaard gaande intensieve landbouw de nr. 1 oorzaak is van de ineenstorting van ecosystemen en biodiversiteit^{56, 57, 58, 59}. De huidige agrarische teeltvormen zijn op geen enkele manier in balans met de levende natuur en hanteren een filosofie die erop neerkomt dat natuurlijke elementen uitgeschakeld moeten worden. Een recente publicatie van gerenommeerde wetenschappers⁶⁰ laat zien dat negatieve reacties van de groei, voortplanting, gedrag en andere fysiologische biomarkers binnen terrestrische en aquatische systemen voorkomen door het gebruik van pesticiden en ze concluderen dat het huidige gebruik simpelweg onduurzaam is. Dat zegt ook voldoende over de toelatingsprocedure van het Ctgb: zij staat dit onduurzame gebruik toe. De toelatingen deugen dus niet en helpen zeker niet mee aan het behouden van veilige terrestrische en aquatische systemen.

Uit nationale en internationale onderzoeken blijkt dat de impact van bestrijdingsmiddelen op de natuur, op het bodemleven en insecten groter is dan tot op heden gedacht en dat de toelatingsprotocollen die door het Ctgb worden gehanteerd een onderschatting van de werkelijkheid vormen⁶¹. Daarnaast worden slechts de acute effecten van een actieve stof op een heel beperkt aantal en soorten levende organismen door de producent onderzocht. Onderzoek naar de chronische effecten op het bodemleven en insecten en combinaties van bestrijdingsmiddelen en de metabolieten op het bodemleven en insecten worden niet of nauwelijks gedaan en dus ook niet beoordeeld door het Ctgb. Voor de claim veilig voor onze ecosystemen en biodiversiteit is dus geen enkele grond. In tegendeel, we kunnen niets

⁵⁴ <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=25857>

⁵⁵ Gretchen Vogel (May 11, 2017), Where have all the insects gone?, Science 356 (6338), 576-579

⁵⁶ Francisco Sánchez-Bayo, Kris A.G. Wyckhuys, Worldwide decline of the entomofauna: A review of its drivers, Biological Conservation 232 (2019) 8–27.

⁵⁷ Nian-Feng Wan, Liwan Fu, Matteo Dainese, Lars Pødenphant Kiær, Yue-Qing Hu, Fengfei Xin, Dave Goulson, Ben A. Woodcock, Adam J. Vanbergen, David J. Spurgeon, Siyuan Shen & Christoph Scherber, Pesticides have negative effects on non-target organisms, Nature Communications | (2025)16:1360.

⁵⁸ Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLoS ONE 12 (10): e0185809.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0185809>

⁵⁹ Flavia Geiger, Jan Bengtsson, Frank Berendse, Wolfgang W. Weisser, Mark Emmerson, Manuel B. Morales, Piotr Ceryngier, Jaan Liira, Teja Tschirntke, Camilla Winqvist, Sönke Eggers, Riccardo Bommarco, Tomas Pärtel, Vincent Bretagnolle, Manuel Plantegenest, Lars W. Clement, Christopher Dennis, Catherine Palmer, Juan J. Onate, Irene Guerrero, Violetta Hawro, Tsipe Aavik, Carsten Thies, Andreas Flohre, Sebastian Hünke, Christina Fischer, Paul W. Goedhart, Pablo Inchausti, Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland, Basic and Applied Ecology 11 (2010) 97–105.

⁶⁰ Wan et al., Pesticides have negative effects on non-target organisms, Nature Communications, 2025, 16:1360.

⁶¹ Liess, Carsten and von der Ohe (2005). Analyzing effects of pesticides on invertebrate communities in streams. Environmental Toxicity and Chemistry, Vol. 24, No. 4. pp. 954-965.

anders concluderen dat het Ctgb eraan heeft meegeholpen de ineensstorting van de natuur te realiseren.

6. Hoe onafhankelijke wetenschappers oordelen over de toelatingen van pesticiden door het Ctgb.

Onderstaand geven we een indruk van hoe onafhankelijke wetenschappers oordelen over de toelating van pesticiden in Nederland:

- Hoogleraar Ad Ragas (Radboud Universiteit Nijmegen) vindt dat het Ctgb niet zou moeten zeggen dat een middel veilig is⁶². Het leidt tot schijnzekerheid en terechte frustratie als achteraf blijkt dat het middel toch niet veilig is zoals met de neonicotinoïden. Over de werking van veel stoffen is nog weinig bekend. Ook stelt hij vast⁶³ dat bestrijdingsmiddelen individueel op schadelijkheid worden getest en toegelaten terwijl mens, natuur en milieu in de praktijk aan mengsels van vele tientallen potentieel schadelijke chemische stoffen (bestrijdingsmiddelen en andere stoffen) worden blootgesteld. In de praktijk is de blootstelling aan gevaarlijke stoffen dus veel hoger dan de blootstelling die bij de toelating van bestrijdingsmiddelen wordt verondersteld en op toelaatbaarheid wordt beoordeeld.
- Prof. Violette Geissen (Wageningen Universiteit) stelt dat de overheid zegt tegen haar burgers: voedsel is veilig, er worden alleen middelen toegepast die niet schadelijk zijn. Maar voor veel middelen is dat nooit onomstotelijk bewezen, Als je het voorzorgprincipe hanteert, zou je deze middelen niet toelaten⁶⁴.
- Prof. Jacob De Boer (Vrije Universiteit) hekelt de cocktails in aardbeien en de laksheid van het Ctgb om die te beoordelen. Hij vindt ook dat kinderen en zwangere vrouwen beter geen gangbaar geteelde aardbeien van de supermarkt kunnen eten⁶⁵.
- Prof. Majorie van Duursen (Vrije Universiteit) zegt dat voor de beoordeling van met name oudere pesticiden vaak heel oude proefdierstudies worden gebruikt, en geen nieuwe versies die ook kijken naar bijv. de ontwikkeling van de hersenen, van foetus tot in volwassenheid⁶⁶. Voor kinderen is onbespoten voedsel altijd beter, zegt ze.
- De toelating en toetsing van gewasbeschermingsmiddelen rammelt. "Het deugt niet", zegt Professor Teus van Laar (Universitair Medisch Centrum Groningen) in het TV Drenthe-programma De Staat van Drenthe (25 november 2023). Van Laar vindt het ook slecht dat de testen door de fabrikant worden gedaan, dat de combinatie van middelen niet wordt onderzocht, en dat het onderzoek van het Ctgb nooit een chronische ziekte als Parkinson zal ontdekken doordat er een lange aanlooptijd is en de effecten op de hersenen niet eens onderzocht worden.
- Prof. Hans Kromhout (Universiteit van Utrecht) zegt dat als je dicht bij een leliebollenveld woont, de kans groot is dat je in de zomermaanden, als de bollen in de grond zitten, elke week een spuitwagen langs ziet rijden. Hij vergelijkt die intensieve teelt met onderzoek dat hij zelf heeft gedaan in Ethiopië naar de effecten van dit intensieve spuiten in sierteelt. Je ziet zeker effecten op de luchtwegen, je ziet neurologische effecten. Maar daarnaast, er werken in die industrie veel vrouwen en je kan er gif op innemen dat er effecten zijn voor het nageslacht. En dat is op

⁶² Trouw, 28 april 2022.

⁶³ Ronde Tafel gesprek 21 november 2024 tbv. de Tweede Kamer commissie landbouw

⁶⁴ De Volkskrant 14 november 2020.

⁶⁵ Nederlands Dagblad, 27 juli 2022.

⁶⁶ NRC, 28 januari 2025.

verschillende plekken ook reeds aangetoond en dat moet je naar mijn idee niet willen voor een bosje bloemen⁶⁷.

- Middelen zijn afzonderlijk misschien veilig, maar kunnen als combinatie wel giftig zijn, zegt Professor Bloem (Radboud Universiteit Nijmegen) in een interview met Akkerwijzer⁶⁸. Bloem zegt ook dat het (Europees) toelatingsbeleid niet klopt, en onder meer faalt bij het voorkomen van de ziekte van Parkinson.

7. Conclusie.

De Ctgb-claim dat haar toelatingen veilig zijn is wetenschappelijk gezien onjuist en dus misleidend,

- het Ctgb heeft naar lang niet alle mogelijke schadelijke effecten van het pesticide gekeken en dus potentieel schadelijke effecten genegeerd,
- het Ctgb kijkt alleen naar een enkele stof in isolatie en negeert de schadelijke effecten van alle bestaande cocktails van pesticiden,
- het Ctgb kijkt niet naar het belangenconflict dat het testen door de aanvrager met zich meebrengt en meent dat ze betrouwbaar zijn, meer dan die van onafhankelijke wetenschappers,
- het Ctgb laat de studies en publicaties van alle onafhankelijke wetenschappers zelfs buiten beschouwing,
- het Ctgb werkt eraan mee dat de biodiversiteit verder instort door haar gebrekkige toelatingen,
- terwijl ook een reeks aan gerenommeerde wetenschappers in Nederland scherpe kritiek uit op het werk van het Ctgb,

eisen wij om al deze redenen dat het Ctgb ermee ophoudt deze claim te gebruiken.

Bijgaand vindt u het ingevulde klachtenformulier “stap 2”.

Graag vernemen wij uw reactie.

Met vriendelijke groet,
Namens PAN-NL

M. Mantingh,
Voorzitter PAN-NL

⁶⁷ Pointer – KRO/NCRV JAN 25, <https://pointer.kro-ncrv.nl/hoer-haal-je-biologische-bloemen-in-huis-5-vragen-over-de-bloementeel/>

⁶⁸ <https://www.akkerwijzer.nl/artikel/417940-neuroloog-bloem-europees-toelatingsbeleid-voor-gewasbeschermingsmiddelen-klopt-niet/>